

Gabriël bij Maria

Periodethema: de belofte vervuld
Lukas 1: 26 - 38

a. De engel Gabriël komt bij Maria (Luk. 1: 26-29)

UITLEG VAN DE TEKST

Lukas verbindt deze geschiedenis met de voorafgaande. De 'zesde maand' verwijst naar Elizabeth (Luk. 1: 24 en 36). Gabriël (betekent 'mijn kracht is God') wordt, zo zegt Lukas nadrukkelijk, van God gezonden. Sterker dan bij de aankondiging van de geboorte van Johannes wordt er op gewezen dat de Heere Zelf nu Zijn engel zendt. Niet, zoals bij Zacharias, naar het centrum van het volksleven (de tempel te Jeruzalem), maar naar een plaats ver in het noorden. Galilea betekent 'landstreek'. Nazareth betekent 'bewaker' (ook wel 'jonge spruit'). Hij wordt gezonden naar een 'maagd'. Het door Lukas gebruikte woord verwijst naar een ongehuwd (waarschijnlijk vrij jong) meisje (hij zegt niet 'vrouw'). Ze is wel ondertrouwd met een man genaamd Jozef (de HEERE moge mij toevoegen). Deze ondertrouw is vergelijkbaar met wat wij verloving noemen. Om deze verbinding te beëindigen moest, net als bij een huwelijk, een scheidbrief worden geschreven. Het gaat om een reële verbinding die zou leiden tot een huwelijk (een huwelijkscontract). Jozef is uit het huis van David. Door haar ondertrouw geldt dat nu ook voor deze jonge vrouw. Lukas geeft haar naam: Maria (van hebreuws; Mirjam 'zee'. Ook wel 'bitter, bedroefd'). De engel groet haar. Dat is opvallend, want doorgaans worden engelen opgemerkt en als dat tot schrik leidt, stellen ze degenen die ze bezoeken gerust (Richt. 6 en 13, Luk. 1: 13). Hier trekt de engel haar aandacht met deze groet. 'Chaire' is een normale groet die tegelijk een heilwens is. Het bekende lied 'Ave Ma-

ria' is afgeleid van deze groet. 'Verheug u' kun je ook vertalen. Opvallend is dat hier één van de meest vooraanstaande engelen de kamer binnenkomt, terwijl in de woorden het Maria is aan wie eer wordt gebracht. Hij noemt haar de begenadigde. De vorm is een perfectum (voltooid verleden tijd). Het gaat om een genade die ze al (zonder het te weten) ontvangen heeft. Hij verzekert haar dat de Heere (Grieks Kurios wat voor Joden de aanduiding was van de verbondsnaam van God) met haar is. Boaz (Ruth 2: 4) begroet op deze wijze zijn werknemers. Ze is gezegend onder de vrouwen. Deze aanduiding is bijzonder, omdat het nadrukkelijk verwijst naar het vrouw-zijn van Maria. Hier wordt al duidelijk dat ze vooral als vrouw (straks als moeder) een bijzondere positie inneemt. Maria is zeer onder de indruk van zowel de verschijning als de begroeting door de engel. Het meest nog vanwege de begroeting. Op zichzelf begrijpelijk, want er worden grote woorden gesproken tegenover een gewone jonge vrouw. Letterlijk staat er dat ze in verwarring was. In zichzelf overlegt ze wat de betekenis van deze begroeting mag zijn.

TER OVERWEGING

Er ligt in de woorden van Lukas een nadruk op het 'gezonden zijn door God' van de engel Gabriël. Het geeft ruimte om met de kinderen te spreken over het initiatief van de Heere God tot redding van zondige mensen. Zijn engel komt om de geboorte van Zijn Zoon aan te kondigen. De Heere is de grote Zender, Die nog steeds dienaren uitzendt die redding verkondigen. De verwijzing naar het huis van David betekent dat hier het begin van de vervulling van Gods beloften aangaande de grote Zoon van David (2 Sam. 7) is.

Ook kan gewezen worden op Psalm 89. Alles wat de Heere aankondigt te zullen doen, zal gebeuren. Daar hoeven we niet aan te twifelen. Zelfs de engel Gabriël lijkt onder de indruk van de positie van Maria. Hij mag dag en nacht de Heere dienen. Toch proeven we in zijn woorden dat hij de taak van Maria als een buitengewone genade ziet. Als een engel onder de indruk is, zullen wij het niet zijn?

b. De aankondiging van de geboorte aan Maria (Luk. 1: 30-35)

UITLEG VAN DE TEKST

De engel ziet de overweging en aarzeling bij Maria en stelt haar gerust. 'Vrees niet.' Woorden die vele malen in de Bijbel worden uitgesproken wanneer vrees mensen raakt als ze iets van de Heere zien. 'U hebt genade bij God gevonden' is min of meer al gezegd, maar maakt duidelijk dat Maria voor de Heere een bijzondere plaats inneemt. Dat wordt uitgelegd in vers 31. 'U zult bevrucht worden en een Zoon baren.' De engel spreekt hier uitgebreider dan bij Zacharias (Luk. 1: 13). Blijkbaar wil hij benadrukken dat er sprake zal zijn van een werkelijke zwangerschap die uitloopt op een geboorte. 'Gij zult Zijn naam heten Jezus.' Niet Jozef of Maria zal een naam voor hun Zoon bedenken, net zo min als Zacharias en Elizabeth dat deden. Jezus betekent 'de HEERE redt'. Een naam die uitspreekt wat God in en door Hem zal doen. Dat de Heere zo is en handelt is geen 'wishful thinking', maar wordt ons verkondigd door God Zelf, ook in deze naam. 'Hij zal groot zijn.' Niet zoals bij Johannes 'voor de Heere' (Luk. 1: 15). Hij is groot in Zichzelf. 'Hij zal de Zoon van de Allerhoogste genaamd worden.' De nadruk ligt niet op het feit dat Hij dat is (dat ook), maar vooral dat mensen Hem als zodanig zullen erkennen. Denk aan Petrus die uitspreekt dat Hij de Messias is, de Zoon van de levende God (Matth. 16: 16). Hij zal de troon van Zijn vader David ontvangen. Niet voor niets had Lukas al vermeld dat Jozef en Maria behoren tot het huis van David. Zij hebben geen enkele regeermacht meer. Hij zal Koning zijn over het huis van Jakob. Daniël mocht zien dat alle koninkrijken eens zullen verdwijnen en het Koninkrijk van de Allerhoogste eeuwig zal zijn (Dan. 7). Hier begint de vervulling van die profetie. Dit alles is voor Maria niet gemakkelijk. Haar vraag is nadrukkelijk geen vraag naar een bewijs van dit alles, zoals bij Zacharias. Hij vraagt 'hoe hij dit (zeker) weten kan'. Dat is een vraag uit ongelof. Maria zit veel meer met de vraag hoe dit alles gestalte zal krijgen. Hoe zal ze een Zoon ontvangen zonder het bekenen van een man? De engel verwijst haar naar de Heilige Geest. Zijn kracht zal over haar komen. Hier wordt hetzelfde woord gebruikt als later bij de discipelen (Hand. 1: 8). De kracht van de Allerhoogste

zal haar overschaduwen. Hier is geen sprake van een verwekking zoals wij die kennen, maar wordt nadrukkelijk verwezen naar de kracht van God waardoor deze zwangerschap zal ontstaan. Daardoor zal dit Kind een heilig Kind zijn. Hij hoeft niet, zoals zondige mensen, geheiligd te worden maar Hij is heilig. Hij is de Zoon van God en niet de Zoon van Jozef. De wonderlijke genade voor Maria is dat zij wel de moeder van deze Zoon is.

TER OVERWEGING

Aan de ene kant wordt nadrukkelijk duidelijk gemaakt dat Maria, mens van vlees en bloed, een Zoon van vlees en bloed zal baren. De Heere Jezus is werkelijk Mens zoals wij dat zijn. Zoals wij een poosje in de baarmoeder waren, zo ook Hij. Ook voor onze ongeboren kinderen is Hij de Borg. Waar zij zijn, is Hij ook geweest. Juist omdat Hij werkelijk mens was, kon Hij ook voor zondige mensen de straf op Zich nemen. Het lijkt me niet goed om al te dogmatisch met de kinderen over dit alles te spreken, terwijl het goed is als nadrukkelijk naar voren komt dat Hij werkelijk mens was zoals wij.

Aan de andere kant laat Lukas er geen misverstand over bestaan dat Hij de Zoon van God is. De vraag van Maria geeft de engel ruimte om uit te leggen dat haar Zoon geboren zal worden zonder inmeniging van een man. Hier wordt de eindeloze lijn van ontvangen en geboren worden in zonde doorbroken. Hier is echt een nieuw begin. Deze Mens wordt geboren in reinheid. Hij is heilig. Dit is voor onze redding noodzakelijk. Zijn naam ontvangt Hij van Zijn Vader in de hemel. Het is een heerlijke Naam die wij niet zouden durven bedenken. Deze Naam betekent dat God redden wil en redden zal door deze Zoon. Het gaat om redding van onze verlorenheid en van de dood. Redding in de zin dat in Hem vergeving van zonden is en verzoening met God. Hij zal worden erkend als Zoon van de Allerhoogste. Later zal Paulus zeggen dat 'alle knie zich zal buigen voor hem' (Filip. 2: 10-11). Met de kinderen kunnen we spreken over het gegeven dat het onderwijs op de zondagsschool mij tot deze erkenning wil brengen. God wil dat ik dat ook zelf erken. Hij zal ook Koning zijn. Dat is niet alleen voor de toekomst, maar dat vraagt dat Hij het ook nu, in mijn leven, voor het zeggen heeft. Luisteren we naar Zijn stem? Hebben we in de gaten dat Zijn regering nooit onderdrukking betekent, maar goed voor mij is? Tot mijn voorspoed?

c. Een teken voor Maria (Luk. 1: 36-38)

UITLEG VAN DE TEKST

Hoewel Maria niet vraagt om een bewijs, krijgt ze er min of meer toch één. De engel wijst haar op het

bijzondere gebeuren in het leven van haar nicht Elizabeth. De geboorte van een kind bij Maria is een zeer wonderlijke zaak. Voor de mensen is het gegeven dat Elizabeth een kind verwacht niet minder wonderlijk. Ze werd onvruchtbaar geacht. Ook in haar leven heeft de Heere wonderlijk gewerkt. Ze is reeds in de zesde maand. Het brengt de engel tot de uitspraak dat bij God geen ding (of 'woord') onmogelijk zal zijn. De grenzen en beperkingen die wij ontmoeten als schepselen zijn er niet voor de Schepper. Meer dan eens gaf de Heere leven waar dat niet meer verwacht werd (Sara, de moeder van Simsom, Hanna). De waarheid van wat de engel heeft aangekondigd wordt hier gefundeerd in dat wat bij Elizabeth is gebeurd. Maria buigt onder deze woorden. Ze noemt zichzelf een dienstmaagd (letterlijk 'slavin'). Waar in de geschiedenis mensen vooral op haar het licht hebben laten vallen als 'moeder van de Heere', noemt ze zichzelf dienstmaagd van de Heere. Laat dit alles maar geschieden, zegt ze eigenlijk. De gebruikte vorm is de optativus (wensvorm). Hier is geen sprake van apathische aanvaarding van het lot, maar van gewillige deelname aan de weg die God met haar gaat. Dat is zeker in het begin geen gemakkelijke weg. Maria zal zich gerealiseerd hebben dat haar omgeving dit alles niet voetstoots zou aanvaarden. Haar vertrouwen is gericht op de Heere. Waar Hij leven geeft waar het voor een mens onmogelijk lijkt, zal Hij ook bewaring geven waar ik denk te zullen vallen.

TER OVERWEGING

De engel bemoedigt Maria door te spreken over Elizabeth. Vooral in en door de prediking zoekt de Heere ons op en wil Hij ontmoedigde en vaak twijfelmoedige harten ondersteunen. Vaak ongedacht en ongevraagd. Misschien kennen de kinderen wel voorbeelden van momenten waarop zij of iemand die ze kennen door een woord van God bemoedigd werd.

De boodschap van vers 37 is niet 'God kan alles'. Zo 'kan' God niet liegen. De nadruk in dit vers ligt op die momenten waar wij onmachtig zijn. De grenzen die ons binden zijn er niet voor onze Schepper. We zingen: 'Groter dan de Helper, is de nood toch niet.' Vanuit die optiek mag dit een bemoedigend woord zijn voor de kinderen.

Maria zal lang niet alles begrepen hebben. Ze zal lang niet alles overzien hebben. Maar ze is gehoorzaam en legt alles in de handen van de Heere. Zo geeft ze ons een voorbeeld tot navolging. Zo leert ze ons een gebed voor elke dag: 'Mij geschiede naar Uw woord, Heere.' Met de kinderen kan worden gesproken over het vertrouwen op de Heere, ook als de weg die Hij lijkt te gaan niet gemakkelijk is.

GELOOFSLEER

In dit gedeelte zien we iets van het grote mysterie van de twee naturen van Christus. Hij is volledig mens en tegelijk volledig God. Dat is een wonder dat ons verstand te boven gaat. Tegelijk: als Christus anders was, dan konden wij niet zalig worden. De Heidelbergse Catechismus, zondag 6 beschrijft waarom Hij tegelijk mens en God moest zijn:

Vraag 16: Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig mens zijn? Antwoord: Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.

Vraag: 17: Waarom moet Hij tegelijk waarachtig God zijn? Antwoord: Opdat Hij, uit kracht zijner Godheid, den last van den toorn Gods, aan zijn mensheid zou kunnen dragen, en ons de gerechtigheid en het leven zou kunnen verwerven en wedergeven.

Vraag 18: Maar wie is deze Middelaar, Die tegelijk waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mens is? Antwoord: Onze Heere Jezus Christus, Die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking, en tot een volkomen verlossing geschonken is.

